

Bodor Ádám

*Kossuth-díjas erdélyi magyar író,
a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja*

Bodor Ádám 1936. február 22-én, Kolozsvárott született református, felső-középosztálybeli családban. Édesanyja, a székely Tóháti Ida felmenői között számos tisztviselőt találunk. Ez az életpálya az örmény-magyar földbirtokos apai ágától sem állt távol. Bankigazgató édesapját, a mérsékelt konzervatív, hívvő, nagy tekintélyű Bodor Bertalant 1944-ben a budapesti székhelyű Országos Pénzügyi Központ és a Pesti Takarékpénztár és Hitelbank élére helyezték. A háború után meghívták a debreceni kormányba, de a család inkább visszatelepült Kolozsvárra.

Apja, Bodor Bertalan banki tisztviselő volt, akit 1950-ben a Márton Áron katolikus püspök elleni koncepciók perben öt év börtönre ítélték. Bodor Ádámot 16 éves korában szintén elítélték, mivel kommunistaellenes röplapokat terjesztett. 1952-1954 között a szamosújvári börtönben ült. Szabadulása után egy évig gyári munkásként dolgozott, majd 1955–1960 között a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben tanult. Utána az Erdélyi Református Egyházkerület levéltárában, illetve egy másoló-fordító irodában dolgozott.

1982-ben Magyarországra települt, ahol a Magvető Könyvkiadó szerkesztője volt. Jelenleg a Holmi c. folyóirat szerkesztőbizottsági tagja.

Művei megjelentek román, angol, német, francia, norvég, dán, olasz, lengyel, bolgár, szerb, horvát, szlovák, észt nyelven is.

(Juhász László fotója)

Részlet egy Bodor Ádámmal készült beszélgetésből

– Sokat hangsúlyozod a táj szerepét, de nem feledkezhetünk meg arról a társadalmi-politikai környezetről sem, amelyben felnőtél, vagy arról a két év börtönlétekről sem, amit 16 éves korodtól átélte. Ennek is bizonyára van szerepe az íróvá válásodban – ha közvetlenül nem is jelentek meg a műveidben –, például az abszurd és

a groteszk élethelyzetek, létélmény iránti írói vonzódásodban.

– A börtön, mint élmény, természetesen döntő volt az életemben. Bizonyára azért, mert az eszmélés egyik igen fontos periódusában, tizenhét-tizennyolc éves koromban következett be. Kezdetből fogva éreztem, hogy valami életre szólóan fontos dolog történik velem, és ha túlélem, akkor ez a valami az egész életem minőségét meg fogja határozni. Még az is bujkált bennem, hogy az élmény a továbbiakban a deficitből szép lassan átvándorol a nyereség oldalára, és a megaláztatás talán egyszer még hasznomra válik. Egyeseket a börtönlétekről egy életre szólóan megtör, a civil társadalomban sérültté, türelmetlenné, békétlenné tesz, velem nem ez történt, én odabenn lehiggadtam, megedződtem, a későbbiek során a világgal szemben inkább megértőbb, toleráns lettem. Máig is, anélkül, hogy elfogadnám, inkább igyekszem megérteni azt, ami körülöttem történik. Erkölcsileg bizonyára óriási hozadéka volt annak, ahogy az egészet átéltem, túléltem. Mint emlé-

tettem, a legérzékenyebb korban kerültem egy teljesen más, kegyetlen és törvényen kívüli környezetbe, ismeretlen erkölcsi, ha úgy tetszik erkölcs nélküli közegbe. Ellentétben azokkal, akik felnőtt korban, érett fővel kerültek be, én fel bírtam fogni időnként ennek a rettenetes helyzetnek izgalmát, humorát, sőt ritkán a szépségeit. Az idősebb embereket, például apámat is, akit ártatlanul ítélték el a Márton Áron ellen megrendezett politikai per során, rettenetesen megviselték a börtönlétekről, ők azt fölfoghatatlan sorscsapásként élték meg. Ez is bizonyára alkati kérdés, de én lehet, egy kicsit kalandor típus vagyok, majdnem élveztem,

hogy olyasminek vagyok része, ami egy polgári társadalom körülményei között általában kevesekkel esik meg. Ez egy szerencsés alkati adottság. A humor, az önironia egész végig működött bennem, igyekeztem társaimra is átvinni, most is úgy látom, ez tulajdonképpen a túlélés záloga, biztosítéka volt. Erre a képességre aztán a börtönt követő későbbi évtizedekben is szükségem volt. A rabság után a szabadságot is túl kellett élni. Lehetőleg erkölcsi integritásunk birtokában. Az most már természetes, ha ennek az ifjúkori élménynek teljes tárgyi, eszmei és morális készlete bevonul a későbbi írói világba.

A novella először a kolozsvári Utunk folyóiratban jelent meg (1965), majd 1969-ben Bodor első, *A tanú* című kötetének lesz nyitó írása. A kötet Bukarestben, az Irodalmi Könyvkiadónál látott napvilágot.

Bodor Ádám: Téli napok (részlet)

„Itt fenn lakott a tetőn. Mikor pár hónapja megnősült, és ide költöztek erre a nyugalmas vidékre, azt remélte, életében minden jóra fordul.

Amíg hazaért, még kétszer pihent meg: maga elé, a havas járdára tette az aktatáskát és a szatyrot. Kesztyűs keze fejével végigsimított homlokán, és türelemmel figyelte, hogy fagy az izzadság a borzas gyapjúsálakra. Mínusz tíz fok alatt volt, január, nem tudta, miért izzad ilyenkor.

Otthon begyűjtött, nagy aktatáskájából kitette a könyveket az asztalra, kinyitva őket a kis papírszeletekkel megjegyzett helyeken, és munkához látott. Két könyvből olvasott, s közben tiszta papírlapokra jegyzett.

Négy óra tájt hazaért a felesége, és likőrös csokoládét tett elébe az asztalra. Ő elmosolyodott, és ültében magához vonta az asszonyt.

Aránylag rövid idő alatt megette az egész csokoládét. Igyekezett olyan testtartást találni, ami feledtetni tudná a gyomra körül fészkelő szokatlan érzését, de az, amit eddig nyomásnak ítélt, most egy helyre összpontosult, és fájdalommal sűrűsödött. Kicsit előregörnyedt, aztán félretaszítva a könyveket, könyökével az asztalra nehezült. Elszóródó tekintete alatt a félig szívott cigaretta elsenyedve a hamutálban” – olvasható a Téli napokban. (Bodor Ádám szövege hozzáférhető a Digitális Irodalmi Akadémia oldalán. Tallózta Bálintné Kovács Júlia)